

KUTSESTANDARD

Konservaator, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid

Kutsestandardi kasutusala

- 1) tööturu nõudmistele vastavate õppekavade ja koolitusprogrammide koostamine;
- 2) inimeste kompetentsuse hindamine, sh enesehindamine ja vastavushindamine kutse andmisel;
- 3) ametite kirjeldamine ja tutvustamine;
- 4) karjääri planeerimine ja aluse loomine elukestvaks õppeks;
- 5) koolitusvajaduste selgitamine ning koolituse planeerimine;
- 6) ametijuhendite koostamine ja töötajate värbamine;
- 7) kutsete ja kvalifikatsioonide võrdlemine.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Konservaator, tase 7	7

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel	
Spetsialiseerumine	Nimetus kutsetunnistusel
Paberi konserveerimine	Paberkonservaator, tase 7
Köite konserveerimine	Köitekonservaator, tase 7
Puidu konserveerimine	Puidukonservaator, tase 7
Maali konserveerimine	Maalikonservaator, tase 7
Monumentaalmaali konserveerimine	Monumentaalmaali konservaator, tase 7

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Konserveerimine on interdistsiplinaarne kutseala. Konserveerimise eesmärk on parendada ja/või stabiliseerida materiaalse kultuuripärandi objektide seisundit, säilitades samaaegselt maksimaalselt võimalikus ulatuses nende esteetilise, ajaloolise ja füüsilise terviklikkuse. Konservaator on spetsialist, kelle teadmised, oskused, kogemused, hoiakud ja haridus võimaldavad osaleda kultuuripärandi säilitamisel ja tagada selle kasutamist praegustel ja tulevastel põlvkondadel. Konservaatori kompetents on määratletud materjali- või objektipõhise spetsialiseerumisega. Konservaator planeerib ja teostab objekti uuringuid, konserveerimist ja restaureerimist, ning vastutab nimetatud tööde teostamise ja dokumenteerimise eest. Konservaator lähtub oma töös kutse-eetika normidest, konserveerimise põhiprintsiipidest (pööratavus, töötlemise sobilikkus ja hädavajalikkus, minimalism ja kvaliteet), objekti ohutu käsitlemise ja rahvusvahelise parima praktika tavades andes oma panuse kultuuripärandi mõistmiseks selle esteetilise ja ajaloolise tähtsuse ja füüsilise terviklikkuse osas. Konservaator, tase 7 on erialase ettevalmistusega ning praktiliste kogemustega tippspetsialist, kes töötab iseseisvalt ja omal vastutusel. Koostab, hindab ja juhib vajadusel kõrge säilivusriskiga objektide ja kollektsioonide konserveerimisprojekte. Kogub ja analüüsib erialast informatsiooni, koostab ning hindab konserveerimis- ja restaureerimismetoodikaid.

Konservaatori kutsealal on lisaks konservaator, tase 7-le järgmised kutsed:

Konservaator, tase 5 on erialase ettevalmistusega, kuid väheste praktiliste kogemustega töötaja, kes järgib oma tööülesannete täitmisel täpselt etteantud juhiseid ning võib vajada vahetut juhendamist. Kogub ja analüüsib erialast informatsiooni. Vastutab talle antud tööülesannete täitmise eest.

Konservaator, tase 6 on erialase ettevalmistusega ning praktilise kogemusega vastutav spetsialist, kes töötab iseseisvalt. Juhendab vajadusel konservaatoreid, praktikante jne.

Kogub ja analüüsib erialast informatsiooni ning koostab vajadusel säilitus- ja konserveerimisalaseid juhiseid.

Konservaatori kutsel on järgmised spetsialiseerumised:

Arhiivi ja raamatukogu materjalide paberikonservaator tegeleb käsi- ja/või trükikirjas vormistatud paberalusel dokumentide, raamatute sisuplokkide jms konserveerimisega, mis võivad olla ka koloreeritud.

Paberalusel kunstiteoste konservaator tegeleb loominguilise tegevuse tulemusel erinevates tehnikates (graafika tehnikad, trüki-, manuaal- ja maali tehnikad jms) valminud paberalusel kunstiteoste konserveerimisega.

Köitekonservaator tegeleb kõva- või pehmeaaneliste trükitud või käsikirjaliste raamatute, albumite, perioodika- ja jätkväljaannete, köidetud/õmmeldud arhiividokumentide jms konserveerimisega. Köited võivad sisaldada illustratsioone ja kokkuvõlditud lisalehti jms. Köitekonservaator teeb lihtsamaid paberiparandusi.

Puidukonservaator tegeleb monoliitsete etnograafiliste puitesemete, puitkonstruktsioonide, mööbli ning eriotstarbeliste puidust objektide (skulptuurid, puidust mudelid jms) konserveerimisega.

Maalikonservaator tegeleb erinevates maalitehnikates (nt õli-, akrüül-, tempera- või segatehnikas) valminud lõuend-, puit-, vineer-, masoniit- vms. alusel (va paberalusel) tahvelmaalide ning ikoonide konserveerimisega.

Monumentaalmaali konservaator tegeleb erinevatele aluspindadele (nt krohv, puit, lõuend) teostatud suuremõtmeliste seina- ja laemaalide ning arhitektuursete maalingute konserveerimisega.

A.2 Töösad

A.2.1 Objekti uurimine

- 1) Materjali ja tehnikate määramine
- 2) Seisundi analüüsimine
- 3) Ajaloolise uuringu teostamine

A.2.2 Dokumenteerimine

- 1) Seisundi visuaalne jäädvustamine
- 2) Objekti ja selle seisundi kirjeldamine
- 3) Konserveerimiskava koostamine
- 4) Konserveerimistööde kirjeldamine
- 5) Säilituskava koostamine

A.2.3 Töökoha organiseerimine ja tööohutuse tagamine

- 1) Töökoha korraldamine
- 2) Objekti säästev ja ohutu käsitlemine
- 3) Tööohutuse tagamine

A.2.4 Konserveerimistööde maksumuse arvestamine

- 1) Materjali- ja tööajakulu planeerimine
- 2) Materjali- ja tööajakulu järelarvestamine

A.2.5 Objekti märgistamine ja ettevalmistamine eksponeerimiseks, hoidmiseks või transportimiseks

- 1) Ümbrise valmistamine, objekti pakkimine ja märgistamine

A.2.6 Juhendamine, juhtimine ja nõustamine konserveerimis- ja säilitamisalastes küsimustes

- 1) Eriala praktikantide/konservaatorite juhendamine
- 2) Nõustamine
- 3) Juhtimine

Spetsialiseerumisega seotud töösad

Paberikonservaator

A.2.7 Pabermaterjalide konserveerimine

Köitekonservaator

A.2.8 Köidete konserveerimine

Puidukonservaator

A.2.9 Puitesemete konserveerimine

Maalikonservaator

A.2.10 Maalide konserveerimine Monumentaalmaali konservator
A.2.11 Monumentaalmaali konserveerimine
Valitavad tööosad
A.2.12 Paberalusel kunstiteoste konserveerimine
A.2.13 Arhiivi- ja raamatukogu materjalide konserveerimine
A.3 Töö keskkond ja eripära
Olenevalt spetsialiseerumisest võib konservator töötada sise- ja/või välistingimustes. Töös tuleb järgida tervisekaitse- ja ohutusnõudeid ning kasutada isikukaitsevahendeid. Konservator puutub kokku kemikaalide, hallitussente, tolmu jm allergiat põhjustada võivate ainetega. Töö võib nõuda füüsilist pingutust ja töötamist sundasendites, tööaeg võib olla paindlik.
A.4 Töövahendid
Tavaliselt kasutab konservator oma töös erinevaid töövahendeid, materjale ja seadmeid: traditsioonilisi käsitöövahendeid, kaasaegseid mehhaanilisi ja elektrilisi, sh eriotstarbelisi tööriistu ja seadmeid ning spetsiaalselt konserveerimistöödeks valmistatud vahendeid ja seadmeid.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Konservatori töö nõuab head käelist osavust, korrektsust, keskendumisvõimet, rutiinitaluvust, ruumi-, värvi- ja kujunditaju, koostöövalmidust, otsustus- ja analüüsivõimet, vastutustunnet ja loogilist mõtlemist.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Kutsealal töötamine eeldab üldjuhul erialast kõrgharidust, nt järgmistel erialadel: kultuuriväärtuste konserveerimine, restaureerimine ja/või säilitamine.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Konservator, restauraator, ennistaja.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Konservator, tase 7 kutse koosneb kohustuslikest (B.2.1 - B.2.6), läbivast kompetentsist (B.2.14) ja spetsialiseerumisega (B.2.7 - B.2.11) seotud kompetentsidest.
Selle kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 – B.2.6, läbiva kompetentsi B.2.14 ja ühe vastavalt spetsialiseerumisele valitud kompetentsi tõendamine: Paberikonservator B.2.7, paberikonservator tõendab veel vähemalt ühe kompetentsi valikust B.2.12- B.2.13 Kõitekonservator B.2.8 Puidukonservator B.2.9 Maalikonservator B.2.10 Monumentaalmaali konservator B.2.11

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Objekti uurimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) Selgitab visuaalsel vaatlusel välja objekti valmistamisel kasutatud materjalid ja tehnikad. 2) Teeb või korraldab vajalikud testid objekti materjalide, kahjustuste ja üldseisundi määramiseks lähtudes objekti eripärast.	

Paberikonservaator: mikroskoopia (materjalide ja kahjustuste uuring), värvainete ja tintide määramine (nt raua- ja vaseioonide test), vee- ja lahustikindluse test, pH määramine, ligniinitest, hallitustest. Paberalusel kunstiteoste puhul lisanduvad kunstitehnikate määramine, kampolitest, materjali iseärasuste eristamine tehniliste vahendite abil (nt UV, infrapuna).

Kõitekonservaator: mikroskoopia (nt naha liigi määramine, kahjustuste uuring), parkaine määramine, putukkahjurite määramine, hallitustest, paberi pH määramine, ligniinitest, värvainete ja tintide määramine (nt raua- ja vaseioonide test), vee- ja lahustikindluse test, naha kahanemistemperatuuri määramine.

Puidukonservaator: mikrostruktuuride analüüs, makro- ja mikroskoopiline uuring, objekti vaatlus erinevates kiirgustes (nt UV, infrapuna), putukkahjurite määramine, materjalide määramise keemilised testid (kromatograafia jms), viimistlusmaterjalide stabiilsuse testid, materjalide ja seotiste vastupidavuse määramine.

Maalikonservaator: määrab pildikihi ja maalialuse seisundi ning kahjustuse ulatuse, värvi- ja kattekihi vee- ja lahustikindluse testid, hallitustest, putukkahjurite määramine, eelnevate restaureerimiste ja lisanduste ulatuse tuvastamine, mikroskoopia (lõuendikihi määramine, pildikihi stratigraafia uurimine).

Monumentaalmaali konservaator: määrab maalingu värvikihtide ja maalingutealuse pinna kahjustuste ulatuse, värvikihi vee- ja lahustikindluse testid, hallitustest, putukkahjurite määramine, eelnevate restaureerimiste ja lisanduste ulatuse tuvastamine, mikroskoopia (maalingu stratigraafia, krohviproovide uurimine), enda poolt teostatud või tellitud uuringute tulemuste interpreteerimine.

3) Teostab objekti ajaloolise uuringu ja vajadusel vormistab tulemuse.

Teadmised:

- 1) materjalide koostis ja struktuur;
- 2) materjali/objekti valmistamise tehnikad ja tehnoloogiad;
- 3) uurimis(testi)meetodid;
- 4) instrumentaalanalüüside meetodid;
- 5) materjali/objekti kahjustusprotsessid;
- 6) objekti stiilid, konstruktsioonid, kaunistustehnikad ning nende ajalooline areng.

Hindamismeetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.

B.2.2 Dokumenteerimine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Lähtudes püstitatud ülesandest jäädvustab objekti seisundi kasutades selleks objekti säästvaid ning tema eripära arvestavaid tehnilisi vahendeid (fotografeerib, skaneerib jne).
- 2) Kirjeldab objekti, selle kahjustusi ja üldseisundit vastavalt kehtivatele dokumenteerimise sisu- ja vorminõuetele.
- 3) Koostab objekti konserveerimiskava vastavalt objekti seisundile, uuringute tulemustele ja konserveerimiseesmärgile põhjendades meetodika valikut ja hinnates objekti säilivusriske.
- 4) Demonstreerib võimet kohandada ja arendada erinevatelt aladelt integreeritud teadmisi ülesande lahendamiseks vajalike meetodite või vahendite loomiseks.
- 5) Kirjeldab teostatud konserveerimistööd, meetodikaid, kasutatud materjale ja töövahendeid tööetappide kaupa arusaadavalt ja piisavalt (mis võimaldaks kogu tööprotsessi hiljem taastada).
- 6) Koostab objekti (vajadusel kollektsiooni) säilituskava, milles esitab soovitusel ja juhised objekti/kollektsiooni (konserveerimisjärgseks) kasutamiseks ja säilitamiseks.

Teadmised:

- 1) arvuti ja fotokaamera käsitlemise põhimõtted;
- 2) levinumad teksti- ja fototöötlusprogrammid (nt MS Office, Libre Office jms);
- 3) kultuuriväärtuste (spetsialiseerumispõhiste objektide) kahjustumine;
- 4) kultuuriväärtuste (spetsialiseerumispõhiste objektide) optimaalsed kasutus- ja säilitustingimused
- 5) konserveerimiskeemia ja -bioloogia;
- 7) kõrgel tasemel konserveerimismeetodite, -töötluste ja töövahendite tundmine;
- 8) laialdased teadmised ajaloolistest ja tänapäevastest materjalidest, nende omadustest ning käitumisest väliste kahjustavate tegurite toimele;
- 9) erialaterminoloogia.

Hindamismeetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.

B.2.3 Töökoha organiseerimine ja tööohutuse tagamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Korraldab töökoha vastavalt tööoperatsioonile ja objektile järgides tööohutus- ja hoiunõudeid.
- 2) Valib sobivad töövahendid ja materjalid lähtudes objektist ja konserveerimiskavast.

- 3) Hooldab töövahendeid ja abimaterjale järgides hooldusjuhendeid.
- 4) Valib objektile optimaalse suurusega ning hästi valgustatud tööpinna.
- 5) Paigutab ja käsitseb objekti ohutult lähtudes objekti eripärast ning säilitusnõuetest.
- 6) Järgib töökeskkonna ohutuse, seadmete kasutamise, kemikaalide käsitlemise jms nõudeid.
- 7) Kasutab üld- ja isikukaitsevahendeid.

Teadmised:

- 1) töökoha organiseerimist ning tööohutust käsitlevad materjalid;
- 2) esmaste pääste- ja isikukaitse vahendite kasutusjuhendid;
- 3) kemikaalide käitlemise ja ohutuse nõuded;
- 4) kultuuriväärtuste kahjustumine ning säilitus- ja hoiunõuded;
- 5) seadmete kasutusjuhendid.

Hindamismeetod(id): töökohal jälgimine või kirjalik aruanne.

B.2.4 Konserveerimistööde maksumuse arvestamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Planeerib (eelarvestab) objekti ja/või kollektiooni konserveerimiseks vajaliku materjali- ja tööajakulu.
- 2) Järelarvestab materjali- ja tööajakulu vastavalt teostatud konserveerimistööde sisule ja mahule.

Teadmised:

majandusarvestuse alused.

Hindamismeetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.

B.2.5 Objekti märgistamine ja ettevalmistamine eksponeerimiseks, hoidmiseks või transportimiseks

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Valmistab (vajadusel tellib) objekti formaadile, kaalule, konstruktsioonile, seisundile ja muudele eripäradele vastava (eksponeerimis)ümbrise (nt paspartuu, maalitagune, toestik jms) ja paigaldab selle objektile ohutult järgides eksponeerimis- ja hoiunõudeid.
- 2) Pakib objekti hoidmiseks või transportimiseks, valides objekti formaadile ja konstruktsioonile vastava ümbrismaterjali ning pakkemeetodi ja kasutab seda objektile ohutult.
- 3) Märgistab objekti kasutades arhiivipüsivaid materjale.

Teadmised:

- 1) ümbriste valmistamisel kasutatavad materjalid ja töövahendid;
- 2) kinnitamisemeetodid (sh liimivaba);
- 3) ümbriste konstruktsiooni-, eksponeerimis- ja hoiunõuded;
- 4) arhiivipüsivusnõuetele vastavad märgistusvahendid.

Hindamismeetod(id): tööde albumid ja/või kombineeritud meetod ja/või töökohal jälgimine.

B.2.6 Juhendamine, juhtimine ja nõustamine konserveerimis- ja säilitamisalastes küsimustes

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Juhendab konservaatoreid ja kutseala praktikante kindlustades tööülesannete kvaliteetse ja õigeaegse täitmise.
- 2) Koostab õppe- ja juhendmaterjale ning objektide ja kogude säilitus- ja eksponeerimisalaseid juhiseid lähtudes standarditest, õigusaktidest ja heast tavast.
- 3) Juhib konserveerimisprojekte ja/või tööühma. Kogub tööülesannete kvaliteetseks ja õigeaegseks täitmiseks vajalikku informatsiooni, analüüsib, täpsustab ja interpreteerib seda.
- 4) Kohaneb kiiresti muutuvate olukordadega, organiseerides ümber enda ja juhendatavate tööd.
- 5) Mõjutab positiivse tööühkkonna tekkimist, julgustades juhendatavaid avatusele, toetades arengut ja püüdlikkust, osavõtlikkust ja vastastikust tunnustamist.
- 6) On avatud kaastöötajatel tekkivatele küsimustele ning probleemide lahendamisel abivalmis.
- 7) Osaleb valdkonna arendamises, tehnoloogia ja töövahendite/võtete täiustamisel.
- 8) Korraldab vajadusel koostööd teadlastega objekti uurimisel ja tulemuste analüüsimisel.
- 9) Esineb rahvusvahelistel seminaridel/konverentsidel/töötubades.
- 10) Osaleb valdkonna rahvusvahelistes koostööprojektides ja/või eksponeerib konserveeritud objekte
- 11) Avaldab erialaseid kirjutisi.

Teadmised:

- 1) suhtlemispsühholoogia alused;
- 2) projektijuhtimise alused;
- 3) konserveerimise- ja säilitamisalane seadusandlus, standardid, normatiivid;
- 4) kultuuripärandi (või kitsamalt oma spetsialiseerumisega seotud objekti/materjali) säilitusteooria ja -praktika.

Hindamismeetod(id): kirjalik aruanne või suuline küsitlus või jälgimine töökohas või kombineeritud meetod.

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel on nõutav ühe vastavalt spetsialiseerumisele valitud kompetentsi tõendamine:

Paberikonservaator B.2.7

Köitekonservaator B.2.8

Puidukonservaator B.2.9

Maalikonservaator B.2.10

Monumentaalmaali konservaator B.2.11

Paberi konserveerimine	
B.2.7 Pabermaterjalide konserveerimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) Valmistab liime lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast. 2) Valmistab märgtöötlus-, desinfitseerimis-, pleegitus- ja puhverlahuseid lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimise kavast. 3) Valmistab tintide ja pigmentide kinnitamise ning korrodeeruvate tintide ja pigmentide stabiliseerimise lahuseid lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimise kavast. 4) Puhastab objekti sobivate kuivpuhastusmeetoditega arvestades objekti seisundit ja kasutatud tehnikaid. 5) Eemaldab ebasobivad lisandused (manused, parandused jms) mehhaaniliselt või kasutades sobivaid kemikaale arvestades objekti seisundit ja kasutatud tehnikaid. 6) Kinnitab tindid ja värvained (nt joon, kontuur, pind) sobiva meetodi ning vahendiga. 7) Desinfitseerib (nt sügavkülmumine, märgtöötlemine, gaasilises keskkonnas töötlemine) lähtuvalt objekti ja kahjustuse eripärast. 8) Niisutab paberit sobival meetodil (niiske käsn, filterpaber, pihusti, niiskuskamber, kompressid, goretex, kompressid jne) lähtudes objekti seisundist ja kasutatud tehnikatest. 9) Märgtöötleb (nt vesivannis, vaakumlaua, filterpaberil), puhverdab ja/või pleegitab paberit sobiva meetodi ning vahendiga lähtudes objekti seisundist ja vajadusel lehte toestades. 10) Stabiliseerib korrodeeruvaid tinte ja pigmente arvestades objekti eripära. 11) Parandab paberit käsitsi- (paranduspaberid, loorpaberid, paberimass) ja/või valamismeetodiga lähtudes objekti seisundist. 12) Taustab paberit sobiva meetodiga (nt tekstiil, paber) lähtudes objekti seisundist. 13) Liimistab (pintsliga või pihustiga) ja kuivatab (vaakumlaua, fikseeritud õhu käes, nt karibari, raam vm) või pressib paberit kasutades tehnilisi abivahendeid (pressplaadid, paberipress, „raskused“ jms) lähtuvalt objekti eripärast. 14) Lõikab paberilehe sobivasse formaati kasutades lõikevahendeid. Teadmised: 1) materjalid, nt paranduspaberid, loorpaberid, arhiivipüsivusnõuetele vastavad pabermaterjalid; 2) töövahendid, nt traditsioonilised paberi konserveerimise töövahendid, vaakumlaua, press, pintsel; 3) tehnoloogiad ja metoodikad, nt kuivpuhastus, märgtöötlus, pigmentide kinnitamine, pleegitamine, puhverdamine, desinfitseerimine, paberi käsitsiparandamine, valamismeetod liimistamine, kuivatamine; 4) (töölahuste) retseptuur, nt liimid: tärklisekliister, metüültselluloosi lahus, Klucel G lahus ja želatiinilahus jms. Hindamismeetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.	

Köite konserveerimine	
B.2.8 Köidete konserveerimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) Valmistab liime lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.	

- 2) Valmistab märgtöötlus-, desinfitseerimis- ja puhverlahuseid lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimise kavast.
- 3) Valmistab tintide ja pigmentide kinnitamise ning korrodeeruvate tintide ja pigmentide stabiliseerimise lahuseid lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimise kavast.
- 4) Puhastab objekti sobivate kuivpuhastusmeetoditega (nt mikrokiudlapi, kummi, käsnaga) arvestades objekti seisundit.
- 5) Desinfitseerib (nt sügavkülmutamine, märgtöötlemine, gaasilises keskkonnas töötlemine) lähtudes objekti ja kahjustuse eripärast.
- 6) Vajadusel pagineerib lehed grafiitpliatsiga.
- 7) Vajadusel demonteerib kaaned, ees- ja kaanelehed ja/või sisuploki lehti kahjustamata.
- 8) Eemaldab liimi sisuploki/poognate seljalt lehti kahjustamata.
- 9) Vajadusel eemaldab lisandused (manused, ebasobivad parandused jms) mehhaaniliselt või kasutades sobivaid kemikaale arvestades objekti seisundit ja kasutatud tehnikaid.
- 10) Puhastab objekti sobivate märgpuhastusmeetoditega arvestades objekti seisundit ja kasutatud materjale.
- 11) Kinnitab tindid ja värvained (nt joon, kontuur, pind) sobiva meetodi ning vahendiga.
- 12) Niisutab paberit sobival meetodil (filterpaber, pihusti, niiske käsn, goretex, kompressid jne) lähtudes objekti seisundist.
- 13) Peseb paberit vesivannis ja puhverdab paberit lähtudes objekti seisundist vajadusel lehte toestades.
- 14) Stabiliseerib korrodeeruvaid tinte ja pigmente arvestades objekti eripära.
- 15) Parandab paberit käsitsi- ja/või valamismeetodiga (paranduspaberid, loorpaberid, paberimass) lähtudes objekti seisundist.
- 16) Liimistab ja pressib/kuivatab paberit kasutades tehnilisi abivahendeid (pressplaadid, paberipress, „raskused“ jms) lähtuvalt objekti eripärast.
- 17) Lõikab paberilehe sobivasse formaati kasutades lõikevahendeid.
- 18) Voldib sisuploki lehed poognateks, vajadusel kasutades tehnilisi abivahendeid, ja järjestab lehed ning seab poognad õigesse järjekorda lähtudes lehtede numeratsioonist.
- 19) Parandab köitenöörid või paelad valides sobiva meetodi.
- 20) Ühendab lehed järgides lehtede algupärast õmblusviisi või ebasobiva algupärase kinnitusviisi korral valib ja teostab vajadusel lehtede ühendamise meetodil, mis tagab objekti optimaalse säilivuse.
- 21) Hindab sisuploki lõikamise vajadust ning teostab sisuploki lõikamise kasutades sobivat meetodit (nt giljotiini, noa, papikäärde, käsihöövliga).
- 22) Töötleb köiteselja (kumerdab, valtsib, liimib, tugevdab) arvestades objekti algupära ja vajadusel edasist kasutuseesmärki.
- 23) Parandab ja kinnitab originaalkaptaali või valmistab ja kinnitab uue kaptaali arvestades objekti algupära.
- 24) Valmistab toonitud, kliistripaberi ja pritsitud paberi arvestades objekti algupära või valmistab algse eeskuju järgi marmorpaberi kasutades paljundustehnikaid või valmistab algse eeskuju järgi marmorpaberi lähtudes ajaloolistest tehnikatest ning kasutades alus- ja värvilahuseid.
- 25) Valmistab ette kaante kattematerjali parandusmaterjalid (paberi, naha ja tekstiili värvimine, naha õhendamine jms) ja teostab parandused arvestades objekti seisundit ja edasist kasutamiseesmärki.
- 26) Tugevdab ja parandab, deformatsiooni korral sirutab kaanematerjali (puit, papp vm) kasutades sobivaid meetodeid.
- 27) Valmistab uued kaaned arvestades objekti algupära ja/või edasist kasutuseesmärki.
- 28) Kaanestab sisuploki arvestades objekti algupära ja/või edasist kasutuseesmärki.
- 29) Konserveerib, taastab ja kinnitab manused arvestades objekti algupära.
- 30) Dekoreerib vajadusel köite (kaunistab lõikeserva, teostab vooli- ja põimetehnikat) arvestades objekti algupära.
- 31) Dekoreerib vajadusel köite (kasutab pimetrükki ja kuldamist) arvestades objekti algupära.
- 32) Viimistleb (konsolideerimine, kreemitamine, retušeerimine jms) vajadusel objekti arvestades objekti seisundit ja edasist kasutuseesmärki.

Teadmised:

- 1) materjalid, nt paranduspaberid, loorpaberid, arhiivipüsivusnõuetele vastavad materjalid;
- 2) töövahendid, nt traditsioonilised köitmise töövahendid, pressplaadid, pressid, „raskused“;
- 3) tehnoloogiad ja metoodikad, nt standard EVS-ISO 14416:2005, kuivpuhastus, desinfitseerimine, märgtöötlus, puhverdamine, kuivatamine, paberi ja kaante parandamine käsitsimeetodil, liimistamine, pressimine, kuivatamine, toonitud, kliistri-, marmorpaberi või pritsitud paberi valmistamine, lehtede õmblusviisid, eeslehtede valmistamise viisid, köiteselja töötlemine, köite kaanestamine;

4) (töölause) retseptuur, nt tärklisekliister, jahukliister, metüültselluloosi lahus, Klucel G lahus, kondiliim ja želatiinilahus, värvilahused paberi dekoreerimiseks.

Hindamismeetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.

Puidu konserveerimine

B.2.9 Puitsemete konserveerimine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Valmistab liime (loomsed, sünteetilised) lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 2) Valmistab kahjustatud konstruktsioonidetailide immutamiseks sobivad lahused.
- 3) Valmistab märgtöölus- ja desinfitseerimislahused lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 4) Puhastab objekti sobivate kuivpuhastusmeetoditega (nt pintsel, käsn, tolmuimeja) arvestades objekti seisundit.
- 5) Puhastab objekti sobivate märgpuhastusmeetoditega arvestades pinnaviimistluse tüüpi(e).
- 6) Määrab kindlaks konstruktsioonisõlmede stabiilsuse ja liimipindade kvaliteedi.
- 7) Demonteerib kahjustatud konstruktsioonisõlmed, puhastab ja vajadusel korrigeerib liimitavad pinnad.
- 8) Vajadusel eemaldab konstruktsioonilt metallist kinnitused, dekoorielemendid, furnituuri, sepised jms.
- 9) Plombeerib purunenud detailid ning korrigeerib deformeerunud pinnad.
- 10) Stabiliseerib putukate või hallitusseente poolt kahjustatud piirkonnad.
- 11) Hindab eelnevate restaureerimiste käigus tehtud lisanduste mõju objekti autentsusele ning vajadusel eemaldab need mehaaniliselt või kasutab selleks sobivaid kemikaale.
- 12) Võimalusel valmistab konstruktsioonist puuduvatest detailidest/fragmentidest ja dekoorielementidest koopiad ning paigaldab need.
- 13) Detailide valmistamiseks kasutatud materjalidest, kahjustuse ulatusest ja tüübist lähtuvalt valib paranduseks sobivad tööriistad ja materjalid.
- 14) Kopeerimisvõimaluse puudumisel leiab objekti stabiliseerimiseks ning visuaalselt tervikliku ilme saavutamiseks konserveerimisprintsipi arvestava lahenduse.
- 15) Avab autentse pinnaviimistluse võimalikult väikseimate kahjustustega.
- 16) Taastab pinnaviimistluse ning fikseerib alusmaterjalilt irdunud kihistused sobiva meetodite ja vahenditega.
- 17) Valmistab purunenud detailide paigaldamiseks ja liimimiseks vajalikud abivahendid ja rakised ning taastab objekti konstruktsiooni.
- 18) Puhastab ning kinnitab manused ja furnituuri arvestades objekti algupära.

Teadmised:

- 1) materjalid, nt erinevad puiduliigid, spoonid, inkrustatsioonides ja pinnaviimistluses kasutatud materjalid;
- 2) töövahendid, nt traditsioonilised puutööriistad, elektrilised töövahendid, pressid;
- 3) tehnoloogiad ja metoodikad, nt kuivpuhastus, liimimine, desinfitseerimine, märgtöölus, vahatamine, õlitamine, poleerimine, marketeerimine, inkrustatsioon, imitatsioonitehnikad, kuldamine;
- 4) (töölause) retseptuur, nt loomsed ja sünteetilised liimid, lakid, peitsid.

Hindamismeetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.

Maali konserveerimine

B.2.10 Maalide konserveerimine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Valmistab liime ja lahuseid (nt glutiin- ja sünteetiliste liimide lahused, puhastuslahused, lakilahused) lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 2) Valmistab maalipinnal ja/või -alusel esinevate kadude täitekrunte lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 3) Valmistab desinfitseerimislahuseid lähtudes valmistamise metoodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 4) Demonteerib teose iluraamist.
- 5) Eemaldab teose alusraamilt või toetusmaterjalidelt.
- 6) Eemaldab objektilt manused (sildid, metallist lisandid vms).
- 7) Eemaldab ebasobivad lisandid mehhaaniliselt või kasutades sobivaid kemikaale, arvestades teose seisundit ja kasutatud tehnikaid.

- 8) Teostab maali kuivpuhastuse sobivate meetoditega (nt pintsli, käsna, tolmuimejaga) arvestades objekti seisundit.
- 9) Teostab maali märgpuhastuse mustuse ja lakikihi eemaldamiseks arvestades objekti seisundit ja kasutatud tehnikaid.
- 10) Hindab eelnevate restaureerimiste käigus tehtud lisanduste mõju teosele ning vajadusel eemaldab need maalilt.
- 11) Hallituse või kahjurite esinemise korral määrab kindlaks kahjustuse iseloomu (aktiivne või passiivne) ning vajadusel desinfitseerib maali ja/või maali alusraami.
- 12) Teostab struktuuralsed parandused puidus, lõuendis jt maalialustes parandades lõuendi- ja puidukaod ning paigaldades lõuendmaalile uued äärised.
- 13) Teostab ulatuslikumad parandused maalialustes - dubleerib kahjustunud aluse teisele alusele, parandab suuremõõtmelised augud või rebendid; teostab ise või koostöös vastavate spetsialistidega maalialuste ulatuslikumaid struktuuralseid parandusi.
- 14) Eemaldab maalilt deformatsioonid pressimise ja/või lõuendi taaspinguldamise kaudu; teiste maalialuste puhul teostab ise või koostöös vastavate spetsialistidega vajaliku tugikonstruktsiooni teose tasapinnalisuse taastamiseks.
- 15) Täidab pildikihi esinevad kaod täitematerjaliga.
- 16) Valib pildikihi esinevate kadude iseloomu ja ulatust hinnates sobiva kadude integreerimismetoodika ning teostab selle.
- 17) Kannab maalipinnale nii vahe- kui lõpulangikihid.
- 18) Monteerib teose originaalvormistusse ja /või uude iluraami.
- 19) Kinnitab alus- või iluraamile või maali tagaküljele sellelt enne konserveerimist eemaldatud manused.

Teadmised:

- 1) materjalid, nt lõuendid, loorpaberid, silikoonpaberid, liivapaberid, kuumakindlad kiled, retušeerimismeediumid- ja vahendid;
- 2) töövahendid, nt traditsioonilised maalikonserveerimise töövahendid – kuumaspaatlid, pressid, raskused, lõuendipingutamise tangid;
- 3) tehnoloogiad ja meetodikad, nt, kuivpuhastus, märgtöötlus, värvikihi kinnitamine, pressimine, kadude kruntimine, retušeerimine;
- 4) töölahuste retseptuur, nt liimid, täitekrundid, puhastuslahused.

Hindamise meetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.

Monumentaalmaali konserveerimine

B.2.11 Monumentaalmaali konserveerimine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) Valmistab liime ja lahuseid (nt glutiin- ja sünteetiliste liimide lahused, puhastuslahused, lakilahused) lähtudes valmistamise meetodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 2) Valmistab maalipinnal või maali aluspinnal esinevate kadude täitekrunte ning -segusid, lähtudes valmistamise meetodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 3) Valmistab desinfitseerimislahuseid lähtudes valmistamise meetodikast, retseptuurist ja konserveerimiskavast.
- 4) Hindab koostöös vastavate spetsialistidega maalingute (nt maalitud laudlagi, talad vms) demonteerimise vajadust, kindlustab maalingutepinna demonteerimistööde ajaks profülaktilise kaitsematerjaliga ning demonteerib ise või koostöös vastavate spetsialistidega maalingualuse.
- 5) Teostab maali kuivpuhastuse sobivate meetoditega (nt pintsli, käsna, tolmuimejaga) arvestades objekti seisundit.
- 6) Teostab maali märgpuhastuse mustuse ja lakikihi eemaldamiseks arvestades objekti seisundit ja kasutatud tehnikaid.
- 7) Hindab eelnevate restaureerimiste käigus tehtud lisanduste mõju teosele ning vajadusel eemaldab need maalilt.
- 8) Hallituse või kahjurite esinemise korral määrab kindlaks kahjustuse iseloomu (aktiivne või passiivne) ning vajadusel desinfitseerib maali ja selle aluspinna ning korraldab tõrje.
- 9) Kindlustab irduma kippuva värvikihi profülaktilise kaitsega.
- 10) Kinnitab lahtise värvi- ja/või krundikihi maali aluspinnale.
- 11) Teostab struktuuralsed parandused maalingualusel pinnal tugevdades maalingualuse struktuuri, viies sinna vastavaid liimaineid või segusid ning parandades väiksemad krahvi, kivi- ja puidukaod.
- 12) Hindab maalingute struktuursete paranduste vajadust terve hoone ja ruumi kontekstis ning teeb koostööd teiste erialade spetsialistidega.
- 13) Täidab pildikihi esinevad kaod täitematerjaliga.

- 14) Valib pildikihis esinevate kadude iseloomu ja ulatust hinnates sobiva kadude integreerimismetoodika, lähtudes kogu arhitektuurse objekti terviklikkusest ja eripärast ning teostab selle.
- 15) Kannab maalipinnale kattekihid.

Teadmised

- 1) materjalid, nt lubjapasta, liiv, lõuendid, liivapaberid, retušeerimismediumid- ja vahendid;
- 2) töövahendid, nt spaatlid, peitlid, süstlad, skalpellid;
- 3) tehnoloogiad ja meetodikad, nt kuivpuhastus, märgtöötus, värvikihi kinnitamine, kadude kruntimine, retušeerimine;
- 4) töölahuste retseptuur, nt liimid, täitesegud, -krundid, puhastuslahused.

Hindamismeetod(id): tööde albumid või kombineeritud meetod.

VALITAVAD KOMPETENTSID

Paberikonservaator tõendab veel vähemalt ühe kompetentsi valikust B.2.12- B.2.13

B.2.12 Paberalusel kunstiteoste konserveerimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) Vajadusel demonteerib objekti. 2) vajadusel kinnitab irduva(d) värvi ja/või värvikihid sobiva meetodi ning vahendiga. 3) Vajadusel parandab paberist-papist tugikonstruktsiooni arvestades objekti ja kahjustuse eripära. 4) Vajadusel toneerib ja retušeerib objekti või taastab viimistluskihi kasutades sobivaid materjale ning järgides „hea tava“ reegleid. 2) Monteerib objekti originaalvormistusse ja/või uude iluraami kasutades arhiivipüsivaid materjale ja sobivaid kinnitusviise.	
Hindamismeetod(id): integreeritud teiste tööosade hindamisega.	
B.2.13 Arhiivi- ja raamatukogumaterjalide konserveerimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) Võtab sisuploki poognateks lahti lehti kahjustamata. 2) Voldib sisuploki lehed poognateks, vajadusel kasutades tehnilisi abivahendeid ja seab poognad õigesse järjekorda lähtudes lehtede numeratsioonist.	
Hindamismeetod(id): integreeritud teiste tööosade hindamisega.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.14 Konservaator, tase 7 kutset läbiv kompetents	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) Valdab arvutit vastavuses moodulitele AO1-AO4 ja AO7 (punktid 1,3,5) Vaata lisa 2. 2) Omab head suhtlemisoskust ja oskab säilitada väärikust osaledes erinevates dialoogides. 3) Väljendab ennast selgelt nii kõnes kui kirjas. 4) Järgib kasutatud materjalide ja tehnikaga seonduvaid tervise- ja ohutusnõudeid. Korraldab töökeskkonda vastavalt (asutusesisestele) nõuetele. 5) Täidab ohutustehnika nõudeid vastavalt asutuse sisekorraeeskirjale. 6) Järgib kasutatud materjalide ja tehnikaga seonduvaid keskkonnakaitselisi jäätmekäitluse ja utiliseerimise nõudeid. 7) Juhindub oma töös konservaatori kutse eetikast. 8) Valdab eesti keelt tasemel B2; ühte võõrkeelt tasemel B2, ühte võõrkeelt tasemel A2	
Teadmised: 1) tööohutus; 2) töösuhteid reguleerivad õigusaktid; 3) meeskonnatöö ja suhtlemispsühholoogia alused.	
Hindamismeetod(id):	

Läbivat kompetentsi hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentsidega integreeritult.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-29052013-3.3.4/4k
2. Kutsestandardi koostajad	Annes Hermann, Tartu Kõrgem Kunstikool Ülle Jukk, Muinsuskaitseamet Merike Kallas, Eesti Kunstiakadeemia Eve Keedus, Rahvusarhiiv MARIKE Laht, Eesti Vabaõhumuuseum Jaan Lehtaru, Rahvusarhiiv Margit Pajupuu, Eesti Kunstimuuseum Heige Peets, Ennistuskoda Kanut Silli Peedusk, Tartu Kõrgem Kunstikool Ruth Tiidor, Rahvusarhiiv Ülle Vahar, Eesti Rahva Muuseum
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	15
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	29.05.2013
6. Kutsestandard kehtib kuni	22.09.2014
7. Kutsestandardi versiooni number	4
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2621 Arhivaarid ja kuraatorid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Conservator, level 7
Vene keeles	консерватор
C.3 Lisad	
Lisa 1 Arvuti kasutamise oskused	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	